

1990-VI-29

Aralar mendian, Mikel Goiaingeruaren santutegiko ostatuan, 1990eko ekainaren 29an egin dute euskaltzain osoek, arratsaldeko lauetan, hileroko euren bilkura. Batzartu dira: J. Haritschelhar euskaltzainburua, J. M. Lekuona buruordea, J. M. Satrustegi idazkaria, J. A. Arana Martija diruzaina, J. L. Davant, X. Diharce, P. Charritton, E. Larre, F. Ondarra, Tx. Peillen, P. Salaburu, I. Sarasola, J. San Martin, L. Villasante, P. Zabaleta, A. Zavala, euskaltzainak, eta J. L. Lizundia idazkariorde urgazlea.

P. Altuna, A. Irigoyen eta E. Knörr jaunek ezin etorria adierazi dute.

Euskal Herriko Unibertsitatean Filologia saileko katedratiko izendatu berri den P. Salaburu zorionduz hasi da batzarrea.

Hil-berriak

J. Hiriart-Urruty euskaltzain ohiaren goratarrea egin du E. Larre jaunak. Ez zela hutsetik heldu bere euskaltzaletasuna, esan du, badituelarik aintzindari ospetsuak aitaren nahiz amaren aldetik. Erroman eginak zituen Teologia eta Soziologiako ikasketak. Hiru gotzainen inguruan mugitu da bera apaiz lanetan eta Baionako Bikari Generala izan da azken karguan. Euskara garbi, txukun eta errazean idatzi ohi zuen. Lau liburutan plazaratu dira bere izkribuak, boskarrena prest omen dago eta seigarren batendako gaia ere badagoela, aditzera eman du. Hori izango da, beraz, euskal idazle hoberenetako baten emaitza. Atzerriko misioetan ere egin zuen aldi bat, euskara bultzatzen ahalegindu zen beti Baionako elizbarrutiko ekintzetan eta hutsune handia utzirik joan da mundu honetatik.

Marcelino Garde Nafarroako euskaltzain urgazleaz mintzatu da J. M. Satrustegi lurralde honetako ordezkaria. 1925ean Erriberako Karkaztelun sortua izan arren, euskara ikasi zuen gerra osteko Iruñeko Seminarioan inoren laguntzarik gabe. *Paz de Ciganda* ikastolaren bultzatzaile izan zen beronen estualdi larri batean. Nafarroako Aldundiaren babesean plazaratzen zen *Principe de Viana* aldizkariaren ardura hartu zuen bere gain desagertu aurreko urteetan, eta DN egunkariak astero atara ohi duen *Nafar Izkuntza* orriaren zuzendaritza ereman du geroztik, azken arnasa eman arte. Abertzale sutsua izan da eta langile burutsua. 1964ean izendatu zuen Euskaltzaindiak urgazle.

1991ko programen aurkezpena

Hiztegigintza. a) *Orotariko Euskal Hiztegi*az mintzatu dira I. Sarasola, arduraduna, I. Segurola taldeko lankidea. Orokorki aditzera eman dute lehenik, langintzaren prozedura eta orain arte egindakoaren egoera. Datorren urteko kronogramari dagokionez, seigarren liburukiaren lehen erdia 1990ko azken sei hilabeteetan egingo da, 1991ko lehen urterdian burutuko dutelarik bigarren partea. Bi lagunek egiten duten koordinaketa eta zuzenketa lana, liburukia prestatu bezain laster hasiko dute. Sei hilabete horietan koordinatzaile bakoitzak 5. liburukiko 500 orrialde landuko ditu, ekain/uztail aldera amaitzeko lehen zuzenketa. 1991ko uztail aldera hasiko da 7. liburukiaren erredakzio lana, eta uztail/abuztu aldera 5. liburukiaren zuzenketa bigarren partea egiten hasiko dira, urrian edo bukatzeko.

J. A. Arana Martijak aditzera eman du, arazo asko izan dutela, baina tresneria berria ipiniz, dena bideraturik gelditu dela. WANG etxeak egindako proposamenaren arabera, aparailuen urteko mantenimendua 615.746 pta. gostako da. Batzarreak ontzat eman du proposamena. Lan osoaren bilduma EJE-k gordetzen du, baina jabea Euskaltzaindiarena da eta hori segurtatuko duen hitzarmen bat lehenbailehen egingo da. Programa halare EJE-rena da. Bilboko egoitza berrian egongo den aparailua, ez da informazio kopuru guztia erabiltzeko gai izango eta EJE-ren tresnak baliatu beharko dira ondoren ere.

b) *Lexiko-Erizpideen Finkapenerako* batzordearen aurre-asmoen berri eman dute Miren Azkarate eta J. A. Aduriz-ek. Bi lan-arlo dituzte 1991rako begiz jota: Aurreko urteetan landutako txostenak berrikusiz, hitz-elkarketari dagokion hirugarren liburukia, *Hitz-elkarketa/2* argitaratzeko prestatzea, batetik, eta eratorpenaren ikerketa-lanari segida ematea, bestetik. Egun osoko hiru Jardunaldi egiteko asmoa du batzordeak. Ekintza hauen kostua zehazteko abiapuntuak ematen dituzte aurkezleek azkenean.

c) *Egungo Euskararen Bilketa-lan Sistematikoa* delako proiektuaren egitasmoak A. Sagarnak aurkeztu ditu. 1987an hasitako ikerketari jarraituz, 1990 eta 1991n corpora hustu eta lematizatze asmoa dutela, esan du, bi milioiko testu-hitzen kopuru zerrendatua lortuko delarik, iturriaren kode eta behar diren beste zehaztapenekin. Lan hau UZEI-k burutzen du, noski, Eusko Jaurlaritzaren dirulaguntzarekin, eta EEBS batzordearen egiteko lanaren jarraipen zientifikoa da soil-soilik. Eginkizun hau betetzeko urtean pare bana orduko lau bat bilkura aski baziren ere, 1991 fasearen bukaerako urtea izango denez, ohizko bilkura huez gain beste hiru bat gehiago egitea proposatu du, ikerketaren emaitzak aztertu eta hurrengorako proposamenak landu eta aurkezteko.

Gramatika. Batzordeburuak eta idazkariak etortzerik izan ez dutelarik, M. Pilar Lasartek irakurri du P. Goenagak idatzitako txostena. Urtebeteko atzerapena daramatenez plangintza orokorrean, juntadura eta juntagailuak aztertzen jarraituko dute 1991n. Egun osoko hamabost bilkura egingo dituzte urtean zehar. Informatika lanetarako bekadunarekin jarraitzea beharrezkoa ikusten da. Argitalpeni dagokienez, *Lokailuak* eta *Juntadurari* buruzkoa, plazara daitezkeen bi liburua dira. EGLU-1 berrargitaratzekotan dagoenez, hiru izango lirarteke orohar.

Dialektologia. X. Videgain eta J. Haritschelharek aurkeztu dituzte Euskal Herriko Atlasaren batzordeak dituen asmoak. Lau urteren buruan datu bilketako

lanak amaitutzat eman daitezke eta 1991n hasiko dira ordenagailuetan sartzen. Bost pertsona ariko direla lan honetan, esan dute, beste hainbeste aparailurekin, hauen informatikako azken tratamendua EJIIE-k egingo duelarik. Datuak sartzeko sistema ere zehazturik eta erabakirik dagoen bitartean, elaboraketa eta kartografia automatikoaren diseinu eta programazioa egin gabe omen daude.

J. A. Arana Martija diruzainak bere kezka azaldu du kronograma berrian hamar urtez luzatzen delako helburuen iraupena, horrek berekin daraman diru-kopuruaren gehiketa haundiarekin.

Onomastika. J. L. Lizundia batzordeburuak honako puntu hauek azpimarratu ditu Onomastika batzordearen asmoen artean. "Terrier du Roy" XVII. mende-ko katastroa Zuberoan lantzea eta aurkeztea eskaintzen duela Rikardo Cierbidek, oso altxor interesgarria daitekeelarik toponimiaren ikuspegitik. Ikerlanetan badu zerresanik Unibertsitateak, eta hitzarmen bat daukagunez, elkarrekin mintzatu beharra ikusten da. Baldintzak hemendik aurrera juridikoki ongi ikusi behar direla eta gero bakoitzak bere aldetik bete, esan da.

Hain beharrezkoa ikusten den exonimoen azterketarako azpibatzerde suntsikor bat sortzea proposatu du batzordeak, eta transliterazioa beharko luketen izen arrotzen erabilera ere behingoan finkatu beharra ikusten du. Datorren urtean lau liburuki argitaratzeko parada legoke *Onomasticon Vasconiae* sailean. Herrietan toponimia bilketako lanak ugaltzen doaz eta horrelako ekintzetan gidaritza eskaini beharra izango du batzorde honek azken emaitzen baliagarritasunerako.

Literatura. a) *Herri Literatura.* A. Zavala azpibatzerdeburuak aurkeztu ditu datorren urterako asmoak. Xenpelar sariaren antzeko bertso paperen lehiaketak ugaldtu direnez, sariari sari bat antolatzea proposatu du. Ongi ikusia izan da asmoa. Saritutako lanak, bestalde, argitaratu gabe daude eta Herri-literatura aldizkari bat sortzea oso komenigarria dela esan du. Lan horretan dihardutenen topaleku gerta daiteke. Beste batzorde batzuren eskariekin bat dator, eta offset-en bidez merkeago egin daitekeela aipatu da. Ez dago horretan eragozpenik. Denen aurrekontuak egin behar direla, esan du diruzainak.

b) *Literatura Ikerketa saila (LIS).* J. M. Lekuona mintzatu da talde honen beharrez, asmo eta helburuez. J. B. Elissanbururen mendeurrenkari Jardunaldiak egingo dira bere lanen edizio kritikoa prestatu nahi delarik, besteak beste. *Literatur Kritika* hiztegia mamitu nahi da, bestalde, euskal izenak gai honetan finkatuz, euskarazko enxempluen bidez gaien edukin teknikoak geure hizkuntzan emanez, hala nola, figura eta generoak ere. Aldizkari baten beharra ikusten du talde honek ere.

c) *Literatura Klasikoa.* F. Krutwig azpibatzerde honen arduradunak, euskaltzain osoen batzarrean ez egon arren, Aralarko Jardunaldi hauen hasieran aurkeztua du 1991ko egitasmoen txostena, J. Lavin eta M. Erzilla taldekideak bertan zirelarik. Leizarragaren Testamen Berria honako testu hauekin parekatu eta aztertzeko xedea agertu du: Greko originalarekin, Vulgatarekin, Luteroren testuarekin, Geneveko Bibliarekin, King James-en ingeles itzulpenarekin, Casiodoro Reina eta Cipriano Valeraren testuarekin. Azkenekoz, Leizarragaren bertsio gaurkotua eramango du liburuak. Kostuen berri eman da gero.

Diruzainaren ustez, azpibatzerde honen bilkura-kopuruak sortutako dieten dirutza gehiegizkoa da; kostu orokorren oreka hausten du. Lanaren emaitza, alderantziz, ikustezina da agintarien aurrean aurkezteko, eta neurri handi batean murriztu beharra izango da. Leizarragaren bertsio gaurkotua zer den galdetzean, Leizarragak gaurregun izango zukeen euskarara hurbiltzen dena, erantzun du. Euskaltzaindiak argitaratzekotan liburua, zer nolako idazkera edo grafian plazaratuko diren euskal testuak, jakin nahi izan da. Literatura Klasikoaren azpibatzerdeak erabili ohi duen eran, esan dute batzordekideek. Euskaltzaindia ezin dela bere arauen aurka joan, ihardun du batzarreak. Liburu Santuen ikerketan saiaturako espezialistarik badagoen azpibatzerdean, izan da azken galdera.

Literatura Klasikoa Unibertsitatean emateko gaia dela-eta, azpibatzerde honen helburu, oraiko lan plangintza eta kostuak funtsez moztea, erabaki dute aho batez batzartuek. Zuzendaritzaren eskutan utzi da, elkarriketen ondoren, dagozkion neurriak hartzea.

Jagon Saila

J. L. Lizundiak eman du Jagon sailak eskuartean dituen ekintza nagusien berri. Euskararen Jagote I Jardunaldiak antolatzea da helburu garrantzitsu bat. Irakaskuntzaz, Administrazioez eta komunikabideez Euskal Herria hiru eremu politikotan banaturik dagoenez, bakoitzaren desberdintasunak eta jokabideak aztertu eta neurtzea izango litzateke helburua. Egoera berdintsuan dauden beste herri batzuren lekukotasunaz jabetzea oso ona litzateke, noski, baina lehenik gehien bat barnera begira analisi sakon bat egitea abiapundu balioetsua gerta daiteke, geroago beste herri batzurekin geure esperientzia parekatzeko. Asmoa onartzen da eta data, egitura eta antolakizun lanak zehaztu beharko dira.

Gaur hemen ez dagoen Jagon sailburuak, atzerriko euskalariantzat beka moduko laguntzak sustatzea proposatzen du, Euskal Herrian ikastaroak egin ditzaten. Beste arlo batean, eta gerra aurretik hasitako jokabideari jarraituz, Euskal Herriatik kanpo lanean diharduten ikerleei lan mugatu batzurentzat laguntzak ematea oso mesedegarri gerta daiteke euskararen ezagutza mailan. Simancas, Erroma edo Indietako Artxiboetan nork daki zenbat berri izkuturen altxorra egongo den.

Azkue Biblioteka

J. A. Arana Martija Azkue Bibliotekaren datorren urteko ekintzez mintzatu da. Azken hilabete hauetako itxialdian artxiboko fitxaketa lanekin jarraitzen dute, beste pertsona baten beharra ikusi delarik katalogatze lanetarako. Egoitza berrirako egin diren aurrekontuen arabera, zazpi milioi gostako dira aparailu berriak, aldaketako garraio eta gora-beherak milioi erdi, eta erosketen kopurua betiko hiru miliokoa izango da, asko delarik ordaindu gabe sartzten dena. Ekintza berezien artean, Bonaparteren lanen erakusketa dago. *British Library*n egingo da lehenik, Bilbora ekarriko delarik gero. Liburuaren aldaketa etxe berrian sartzearekin batera egingo dela uste du berak. Dialektologia Jardunaldiez mintzatzean emango da xehetasun gehiago ospakizunaz.

Bonaparteren mendeurrena

Datorren urteko ospakizunen egutegian L. L. Bonaparte printzearen heriotz mendeurrena nabarmentzen da bereziki. Euskaltzale honen lana euskalkien ikerketa izan zenez, Dialektologia Jardunaldi batzu egitea erabaki da. Bilboko egoitza, bestalde, 1991ko udazkenerako amaiturik egongo dela segurtatzen dute eta bertan egin daitezke Jardunaldiok, etxe berriko lehen ekintza garrantzitsua izango delarik. Datorren urtean beteko dira hamar urte Euskalarien Nazioarteko Jardunaldiak Leioan egin zirenetik, eta atzerrian euskararekin arduratzen diren ikerle eta irakasleen bigarren batzarrea izan liteke, hamarkada honetan Euskaltzaindiak egindako lan garrantzitsuaren zabalkunderako baliatuz.

Horretarako *Batzorde Akademikoa* eta *Antolakizun batzordea* berehala izendatu eta lanean hasi behar lukete. Bonaparte printzearen heriotza 1891ko azaroaren 3an gertatu zenez, udazkena izan daiteke ospakizunarentzat denbora egokia.

J. Duvoisin eta J. B. Elissanburu dira datorren urtean mendeurrena beteko duten lehen mailako beste bi personaia, eta bien omenezko jaialdia egun berean Saran egitea proposatu da abenduko batzarraren inguruan. Egutegia finkatzera-koan zehaztu daiteke.

Kanpo izendapenak

Madrilgo Kultura Ministeritzatik literatur-sorketarako dirulaguntzak banatzeko epaimahaiaren parte hartzeko Jon Kortazar izendatu du Euskaltzaindiak. L. M. Mujika ordezkoa.

Hispano Americano banketxeak eraturako sariketen banaketako epaimahai berezian J. Haritschelhar euskaltzainburua egongo da Bilbon.

Arrasateko Udalak bertako toponimia jaso nahian azterketarako beka bat ezarri du. Hautagaien epaimahairako E. Knörr izendatu da, P. Salaburu izango delarik ordezkoa.

Galdakaoko Udalak Euskararen arloko teknikari baten lanpostua iragarri du. Azterketak epaitzeko ordezkari baten eskaria luzatu zaio Euskaltzaindiari, eta R. Badiola izendatua izan da, P. Uribarren izango delarik ordezkoa.

Eskuartekoak

GESCO enpresak gure ordenagailuen erabilpenerako lau bulegariri eman berri duen ikastaroaren eritzi eta ondorioak kontutan harturik, Zuzendaritzak proposaturako zenbait erabaki onartu ditu Euskaltzaindiak. Euskaltzaindiaren bulego eta ordezkarietzan dagoen tresneriaren balioa gero eta haundiagoa da, eta bertako langileek bakarrik erabiliko dituzte aparailuak, beste inork ezin duelarik eskurik sartu. Beharrezkoa ikusten da neurri hau. Euskaltzaindiaren lanetarako batzordeidazkariaren bidez egingo dira eskariak, lan programaketa bulegoburuak eratu eta txandaturiko duelarik premien arabera.

P. Altunak eskatzen du, euskaraz erabiltzen diren esaera txarren bilketa egiteko batzordeño bat izendatzea. Gramatika batzordeko hiru euskaltzain oso izango dira.

Euskal Filologia espezialitatea duten irakasleek ezin dutela gaztelania irakatsi esaten duen legea euskararentzat diskriminatzailea dela salatzen duen izkribuari buruz, Euskaltzaindiak hitzez-hitz izenpetzen ditu bi eskariak: "Magisteritzako Euskal Filologia ikasketak egin dituztenak eta Euskal Filologian lizentziatuak, Filologia gaztelera emateko gai izan daitezela", alegia. Eta bigarrena: "Besterik gabe, EGA titulua izatea ez dadila kontsidera Euskal Filologian espezializatua izateko nahikoa".

Bizkaiko Posta eta Telekomunikabideen Sindikatotik hartutako gutun batek dioenez, duela hiru urte onartua izan zen lan-ordutan langileek euskara ikasteko eskubidea, ordua edo ordu erdia mailaren arabera, eta orain ukatu egiten zaie lan ordutan euskararen ikerketak egitea. Horrela errusoa eta ingelesa ikasteko errez-tasun gehiago dute geure hizkuntza ikasteko baino. Ministeritzara zuzenean eta arduradunei bereziki gutun bana igortzea erabaki da.

Eta besterik gabe amaitu da batzarrea.

Jean Haritscheihar
Euskaltzainburua

J. M. Satrustegi
Idazkaria